

РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНА ПРИРОДИ

УДК 631.41/.45:332.33/.34](477.83-2):911.2

DOI:<https://doi.org/10.25128/2519-4577.26.2.18>

Юрій НАКОНЕЧНИЙ, кандидат географічних наук,
доцент кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5046-4397>
Львівський національний університет імені Івана Франка,
79007, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна

Зіновій ПАНЬКІВ, доктор географічних наук, професор,
завідувач кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6384-9541>
Львівський національний університет імені Івана Франка,
79007, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна

Андрій КИРИЛЬЧУК, доктор географічних наук,
професор кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3700-3331>
Львівський національний університет імені Івана Франка,
79007, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна

Олексій ТЕЛЕГУЗ, кандидат географічних наук,
доцент кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8779-8750>
Львівський національний університет імені Івана Франка,
79007, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна

БОНІТЕТНА ОЦІНКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ ПІВНІЧНОГО СТАРОСТИНСЬКОГО ОКРУГУ ЛЬВІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Проведено бонітетну оцінку сільськогосподарських угідь Північного старостинського округу Львівської територіальної громади. Розрахунки балів бонітету ріллі показали відмінності між незмитими, змитими і намитими відмінами ґрунтів. Бали бонітету сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень суттєво не відрізняються від балів ріллі. Середньозважені бали бонітету найвищими є на ріллі, а найнижчими – багаторічних насаджень.

Ключові слова: бонітетна оцінка ґрунтів, бали бонітету, сільськогосподарські угіддя, агровиробничі групи ґрунтів.

Yuriy NAKONECHNYI, Candidate of Geographical Sciences,
Associate Professor, Department of Soil Science and Soil Geography
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5046-4397>
Ivan Franko National University of Lviv,
79007, Universytetska St. 1, Lviv, Ukraine

Zinoviyy PANKIV, Doctor of Geographical Sciences, Professor,
Head of the Department of Soil Science and Soil Geography
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6384-9541>
Ivan Franko National University of Lviv,
79007, Universytetska St. 1, Lviv, Ukraine

Andrii KYRYLCHUK, Doctor of Geographical Sciences,
Professor, Department of Soil Science and Soil Geography
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3700-3331>
Ivan Franko National University of Lviv,
79007, Universytetska St. 1, Lviv, Ukraine

Oleksiy TELEGUZ, Candidate of Geographical Sciences,
Associate Professor, Department of Soil Science and Soil Geography
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8779-8750>
Ivan Franko National University of Lviv,
79007, Universytetska St. 1, Lviv, Ukraine

QUALITY ASSESSMENT OF AGRICULTURAL LANDS OF THE NORTHERN STAROSTYN DISTRICT OF THE LVIV TERRITORIAL COMMUNITY

The soil quality assessment conducted over 30 years ago is far from the real state of land resources, so it can be argued that the soil quality assessment of agricultural lands currently existing in the state is unreliable. Since 1993, no stage of soil quality assessment has been carried out in Ukraine at the national level, despite the requirements of the Law of Ukraine "On Land Assessment". Therefore, the land quality assessment of lands is of great importance both scientifically and practically.

The object of our research was the lands of the Northern Starostynsky District of the Lviv Territorial Community, namely the lands of the former Hrybovytsky Village Council. The subject of the research is the quality assessment of agricultural lands of this territory. The purpose of our research was to develop general soil quality scores for individual agricultural lands within the study area, based on the data of the technical report from the corrective survey of the Hrybovytsia Village Council and the calculated partial soil quality scores for agricultural crops grown in the study area.

The territory of the Northern Starostynsky District is administratively located in the Lviv (until 2020 in Zhovkva) district of the Lviv region. According to the natural and agricultural zoning, the research area is within the Borshchyovytsia natural and agricultural district of the Dniester-West Bug district of the Forest-Steppe zone. On the territory of the Northern Starostynsky District in general and the Hrybovytsia Village Council in particular, the following types of agricultural lands are distinguished - arable land, hayfields, pastures, perennial plantings.

According to the currently valid soil assessment methodology, developed in 1992 by scientists of the Institute of Land Management, the Institute of Soil Science and Agrochemistry named after O.N. Sokolovsky and the National Agrarian University, we conducted a soil assessment of agricultural lands of the Northern Starostyn District of the Lviv Territorial Community, namely on the example of the lands of the former Hrybovytsia Village Council.

It was established that the soil cover of this territory is quite diverse. Both automorphic gray and dark gray podzolized and hydromorphic meadow-marsh soils are common here, as well as unwashed soils of plateau areas, and weakly and moderately washed soils of sloping surfaces.

Calculations of arable land quality scores showed that unwashed agro-production groups have a higher quality score than their washed counterparts (with a difference of up to 25 points), which is a natural phenomenon. In general, the highest arable land quality score is in podzolized washed soils (agro-production group 208-g – 63.9 points). It is also high in dark gray podzolized unwashed soils (agro-production group 40-g – 51.7 points), as well as in meadow-swamp undrained soils (agro-production group 141-d – 50.2 points). The lowest arable land quality score was calculated for dark gray medium-washed soils (agrogroupp 50-g – 25.5 points), as well as for gray podzolized slightly washed soils (agrogroupp 37-g – 30.4 points). The calculated arable land quality scores for hayfields, pastures, and perennial plantations by agro-production groups do not differ significantly, with some exceptions, from arable land scores. In most agro-production groups of the study area, the conversion factor is lower than or equal to one, so the arable land quality scores will decrease in accordance with the conversion for the arable land quality score. This applies to the following agro-production groups: 29-g, 37-g, 38-g, 40-g, 50-g, 141-d. In such agricultural production groups as 49-g, 208-g, 210-d, the conversion factors are greater than one, therefore, in these soils, the quality scores of hayfields, pastures and perennial plantations are higher than the quality score of arable land.

The weighted average quality scores for agricultural lands showed that the highest scores are for arable land, and the lowest are for perennial plantations.

The results of our research should be used by agricultural enterprises for the optimal placement of agricultural lands, when determining the suitability of soils for growing crops, as well as in the ecological assessment of lands and the organization of environmentally friendly land use.

Keywords: soil quality assessment, soil quality scores, agricultural lands, agricultural soil groups.

Постановка науково-практичної проблеми, актуальність і новизна дослідження. Бонітетна оцінка ґрунтів України, проведена у 1992-1993 рр., базується на матеріалах великомасштабних ґрунтових обстежень та подальшого коректування у другій половині ХХ століття, тому проблема бонітетної оцінки ґрунтів потребує впровадження нових підходів і регулярного оновлення згідно законодавства. Якіс-

на оцінка ґрунтів, виконана понад 30 років тому, далека від справжнього стану ґрунтових ресурсів. Це обумовлено рядом причин, які дозволяють стверджувати про недостовірність існуючої на сьогодні в державі бонітетної оцінки ґрунтів сільськогосподарських земель. Однією з головних є те, що для розрахунку балів бонітетів головно використовувалися застарілі дані великомасштабних ґрунтових обстежень,

проведених ще у 1957-1961 рр. З того часу ґрунти на території України зазнавали таких небезпечних деградаційних процесів, як дегуміфікація, водна та вітрова ерозія, вторинне засолення та інші, що безперечно вплинуло б на бонітетну оцінку, причому у гіршу сторону.

У Законі України «Про оцінку земель» (стаття 16) зазначено, що бонітування ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення проводиться не рідше як один раз у 7 років [3]. Зважаючи на те, що з 1993 року минуло 33 роки і з того часу жодного етапу проведення бонітетної оцінки на загальнодержавному рівні не проводилося, то існує нагальна потреба у її проведенні, зважаючи на вище перелічені фактори. Особливо це актуально після прийняття у 2020 році Верховною Радою Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» [2], який запустив ринок земель сільськогосподарського призначення для фізичних і юридичних осіб. Тому проведення бонітетної оцінки ґрунтів і розрахунок часткових і загальних балів бонітету має важливе як наукове, так і практичне значення.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Останнім часом проблематиці розробки підходів до бонітування ґрунтів та оцінки земель присвячені роботи таких провідних вчених як В. В. Медведєва, Л. Я. Новаковського, І. С. Смаги, О. П. Канаша, Р. М. Панаца, З. П. Паньківа, А. Я. Сохничя, М. Г. Ступеня та ін. [4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20].

Першою у незалежній Україні методикою бонітування ґрунтів, розробленою у 1992 році вченими Інституту землеустрою, Інституту ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського та Національного аграрного університету, є «Методика бонітування ґрунтів України» [10].

За цією методикою вже у 1993 році було проведено перше і єдине суцільне бонітування ґрунтів сільськогосподарських земель території України. Особливістю цієї методики є те, що бонітування проводиться за єдиною системою і єдиних принципах, проте з обов'язковим врахуванням місцевих і регіональних особливостей ґрунтового покриву і природних умов вирощування сільськогосподарських культур.

Чинна на даний момент методика має ряд недоліків, на що неодноразово вказували різні вчені у своїх публікаціях [4, 5, 8, 9, 10, 16, 17].

Тому у 2006 році в ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського» під керівництвом Медведєва В. В. було

розроблено альтернативний варіант методики проведення бонітування орних ґрунтів України [8, 9]. Принциповою відмінністю від чинної методики є об'єкт бонітетної оцінки – єдина система «ґрунт-клімат-поле». Також впроваджується значно ширший перелік ґрунтових, кліматичних показників та параметрів поля, що дозволяє більш об'єктивніше оцінити не тільки ґрунт, а й придатність конкретних показників окремого поля для вирощування сільськогосподарських культур. Ця методика створює більш широкі можливості у її застосуванні при розрахунку грошової вартості земель, контролю якості земельних ділянок впродовж їхнього використання.

Незважаючи на вагомні переваги і деякі недоліки, порівняно з чинною методикою, запропонована методика бонітування ґрунтів орних земель не затверджена через бюрократичні, адміністративні та інші перепони на загальнодержавному рівні.

Об'єктом наших досліджень були землі Північного старостинського округу Львівської територіальної громади, а саме землі колишньої Грибовицької сільської ради.

Предметом досліджень – бонітетна оцінка сільськогосподарських угідь даної території.

Метою наших досліджень є розрахунок загальних балів бонітету окремих сільськогосподарських угідь Грибовицької сільської ради на основі відомостей технічного звіту з коригування і розрахованих часткових балів бонітету ґрунтів по сільськогосподарських культурах, що вирощуються на території дослідження.

Виклад основного матеріалу. Територія Північного старостинського округу в адміністративному відношенні знаходиться у Львівському (до 2020 року у Жовківському) районі Львівської області [18]. За природно-сільськогосподарським районуванням територія досліджень є у межах Борщовицького природно-сільськогосподарського району Дністровсько-Західно-Бузького округу Лісостепової зони [6]. За агрокліматичним атласом України ми встановили, що на території Грибовицької сільської ради поширені зони вирощування таких сільськогосподарських культур: озима пшениця, ячмінь, озиме жито, овес, цукровий буряк та картопля [1].

На території Північного старостинського округу і, в тому числі Грибовицької сільської ради, виділяють такі види сільськогосподарських угідь – рілля, сіножаті, пасовища, багаторічні насадження. Для цих видів угідь ми і розраховували загальні бали бонітету на основі попе-

редньо розрахованих часткових балів бонітету.

Бонітування сільськогосподарських угідь – це бонітетна оцінка ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень тощо. Залежно від типу угідь критерії бонітування будуть різними. Наприклад, для ріллі основними критеріями виступають гумус, поживні речовини, для сіножатей – гумус, запаси вологи, рельєф тощо [11].

Оскільки існуючі методи економічної оцінки земель дозволяють одержати задовільні результати вирахування оціночних показників не більше, ніж для 2-3 груп ґрунтів, які переважають у природно-сільськогосподарському районі, є необхідність використовувати у якості інструментарію показники бонітування ґрунтів, які дають можливість ранжувати всі (навіть малопоширені) ґрунти по відношенню до груп, достовірно оцінених, через їх бонітети.

Для такого завдання показники загального бонітування ґрунтів, встановлені на основі єдиних стандартів, не у всіх випадках будуть достовірно точними, так як не враховують всіх екологічних факторів і конкретну структуру посівів, що впливає на результати економічної оцінки земель. У зв'язку з тим використовується метод інтеграції балів часткового боніту-

вання ґрунтів по культурах через структуру посівних площ конкретного природно-сільськогосподарського району. З цією метою вираховуються середньозважені бонітети для кожної агропромислової групи ґрунтів, виходячи з балів по окремих культурах і частки (%) цих культур у структурі посівних площ природно-сільськогосподарського району [11].

На території Грибовицької сільської ради поширені такі агропромислові групи ґрунтів:

- 29-г; 37-г; 38-г – сірі опідзолені, слабо- і середньозмиті їх відміни відповідно;
- 40-г; 49-г; 50-г – темно-сірі опідзолені, слабо- і середньозмиті їх відміни відповідно;
- 141-д – лучно-болотні неосушені;
- 208-г – опідзолені намиті;
- 210-д – дернові глибокі намиті.

Із цього номенклатурного списку видно, що ґрунтовий покрив території дослідження є різноманітним – від автоморфних сірих опідзолених до гідроморфних лучно-болотних ґрунтів; від незмитих ґрунтів плакорних ділянок до середньозмитих ґрунтів схилів.

Структура посівних площ Борщовицького природно-сільськогосподарського району наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Структура посівних площ (у %) Борщовицького природно-сільськогосподарського району

Природно-сільськогосподарський район	Всі зернові	Пшениця	Жито	Ячмінь	Овес	Цукровий буряк	Картопля	Льон
03 Борщовицький	33,9	23,6	0,9	8,0	1,4	7,0	3,7	1,2

* розраховано аторами

Маючи відомості часткових балів бонітету районуваних сільськогосподарських культур для кожної агропромислової групи, визначається загальний бал бонітету ріллі, який залежить від структури посівних площ (береться до уваги бал бонітету кожної культури).

Бал бонітету ріллі визначається за формулою:

$$B_p = \frac{B_1 \cdot P_1 + B_2 \cdot P_2 + \dots + B_n \cdot P_n}{P_1 + P_2 + \dots + P_n}, \text{ де}$$

B_p – загальний бал бонітету ріллі;

B_1, B_2, B_n – бали бонітету по окремих культурах;

P_1, P_2, P_n – площі посіву цих культур, %;

На основі використання цієї формули нами було розраховано бали бонітету ріллі кожної агропромислової групи ґрунтів території Грибовицької сільської ради (таблиця 2).

Таблиця 2

Розрахунок балів бонітету ріллі території досліджень (*розраховано аторами)

Шифр агрогрупи	Добуток балів бонітету							Бал бонітету ріллі
	Посівна площа							
	пшениця	жито	ячмінь	овес	цукровий буряк	картопля	льон	
29-г	741,75	54,32	368,06	103,87	184,69	121,43	205,32	37,62
37-г	601,68	43,91	295,39	81,7	150,53	101,55	165,72	30,45
38-г	889,18	65,77	455,13	135,7	239,08	122,63	204,78	44,65
40-г	1031,09	75,54	519,26	149,76	252,23	124,27	294,42	51,72
49-г	833,52	61,2	414,72	118,09	207,73	133,61	227,97	42,21

50-г	486,45	94,11	232,7	61,77	126,17	79,77	124,92	25,49
141-д	1001,42	73,15	496,03	138,94	247,99	145,15	271,44	50,19
208-г	1238,32	94,11	640,32	184,51	303,98	201,06	360,24	63,90
210-д	968,53	70,72	474,24	130,41	226,71	153,9	284,31	48,81

Отримані результати бонітування ріллі свідчать, що незмиті відміни агропромислових груп мають вищий бал бонітету, ніж змиті їх аналоги, що є закономірним явищем. Також більшим балом бонітету балу ріллі характеризуються намиті відміни дернових і опідзолених ґрунтів.

Загалом, найбільший бал бонітету ріллі є в опідзолених намитих ґрунтах (агровиробнича група 208-г – 63,9 бала), темно-сірих опідзолених незмитих ґрунтах (агрогрупа 40-г – 51,7 бала), а також у лучно-болотних неосушених ґрунтах (агрогрупа 141-д – 50,2 бала) (див. табл. 2).

Найменшим балом бонітету ріллі характеризуються темно-сірі середньозмиті ґрунти (агрогрупа 50-г – 25,5 бала), а також сірі опідзолені слабозмиті ґрунти (агрогрупа 37-г – 30,4 бала) (див. табл. 2).

Наступним етапом бонітетної оцінки сільськогосподарських угідь є вирахування балу бонітету сіножатей, пасовищ та багаторічних насаджень. Для цього потрібно бал бонітету ріллі перемножити на спеціальний коефіцієнт перерахунку (для кожного типу угідь він визначений окремо). Результати розрахунку балів бонітету с/г угідь наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Розрахунок балів бонітету сільськогосподарських угідь території досліджень (розраховано авторами)

Шифр агрогрупи	Угіддя	Бал бонітету ріллі	Коефіцієнт перерахунку	Бал бонітету с/г угіддя
29-г	сіножаті	37,62	1,00	37,62
	пасовища		1,00	37,62
	багаторічні насадження		1,20	45,14
37-г	сіножаті	30,45	0,90	27,41
	пасовища		0,93	28,32
	багаторічні насадження		0,90	27,41
38-г	сіножаті	44,65	0,86	38,40
	пасовища		0,88	39,29
	багаторічні насадження		0,91	40,63
40-г	сіножаті	51,72	0,87	45,00
	пасовища		0,87	45,00
	багаторічні насадження		1,29	66,72
49-г	сіножаті	42,21	1,07	45,16
	пасовища		1,05	44,32
	багаторічні насадження		1,20	50,65
50-г	сіножаті	25,49	0,88	22,43
	пасовища		0,85	21,67
	багаторічні насадження		1,00	25,49
141-д	сіножаті	50,19	0,90	45,17
	пасовища		0,96	48,18
	багаторічні насадження		0,10	5,02
208-г	сіножаті	63,90	1,06	67,73
	пасовища		1,05	67,10
	багаторічні насадження		1,04	66,46

210-д	сіножаті	48,81	1,07	52,23
	пасовища		1,06	51,74
	багаторічні насадження		0,78	38,07

Бали бонітету сільськогосподарських угідь чітко корелюють з балами бонітету ріллі та коефіцієнтами перерахунку, які запропоновані у чинній методиці (див. табл. 3).

У таких агровиробничих групах, як 49-г, 208-г, 210-д коефіцієнти перерахунку є більшими одиниці, тому у цих ґрунтах бали бонітету сіножатей, пасовищ та багаторічних насаджень будь вищими за бал бонітету ріллі (див. табл. 3).

Якщо проаналізувати бали бонітету сільськогосподарських угідь у розрізі кожної агровиробничої групи Грибовицької сільської ради, то на сірих опідзолених ґрунтах (агровиробнича група 29-г) бали бонітету сіножатей і пасовищ є такими ж, як і ріллі (39,62 бали). Проте бал бонітету багаторічних насаджень зростає до 45,14 (див. табл. 3).

На сірих опідзолених слабо- і середньозмитих ґрунтах (агровиробничі групи 37-г і 38-г відповідно) бали бонітету сільськогосподарських угідь будуть нижчими за бали ріллі, хоча між собою незначно відрізняються (27,41-28,32 і 38,40-40,63 бали відповідно).

На темно-сірих опідзолених незмитих ґрунтах (агровиробнича група 40-г) бали бонітету сіножатей і пасовищ є нижчими за бал ріллі (51,72 і 45 балів відповідно), а на багаторічних насадженнях навпаки, бал є більшим, ніж на ріллі (66,72 бали).

Бали бонітету сіножатей, пасовищ та багаторічних насаджень на темно-сірих опідзолених слабозмитих ґрунтах (агровиробнича група 49-г) є більшими за бал ріллі, причому на багаторічних насадженнях цей бал на 5 пунктів є більшим за інші (45,16, 44,32 і 50,65 відповідно) (див. табл. 3).

На темно-сірих опідзолених середньозмитих ґрунтах (агровиробнича група 50-г) бали бонітету сіножатей і пасовищ є нижчими за бал ріллі (22,43 і 21,67 балів відповідно), а на багаторічних насадженнях бал такий ж, як і ріллі (25,49 бали).

На лучно-болотних ґрунтах (агровиробнича група 141-д) бали бонітету сіножатей і пасовищ незначно відрізняються від балу ріллі (45,17 і 48,18 балів відповідно), а бал бонітету багаторічних насаджень є значно нижчим і становить 5,02, що є найнижчим балом бонітету серед усіх сільськогосподарських угідь (включаючи ріллю) і усіх агровиробничих груп ґрунтів (див. табл. 3). Такий низький бал можна пояснити абсолютною непридатністю лучно-болотних ґрунтів для вирощування багаторічних насаджень на території досліджень.

У сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень опідзолених намитих ґрунтів (агровиробнича група 208-г) бали дещо зростають, порівняно з ріллею (67,73, 67,10 і 66,46 відповідно). Це найбільші бали сільськогосподарських угідь серед усіх агровиробничих груп, які поширені на території Грибовицької сільської ради Львівського району (див. табл. 3), а, відповідно, ця категорія земель є найоптимальнішою у розміщенні на даній території.

Сіножаті і пасовища, розміщені на дернових глибоких намитих ґрунтах (агровиробнича група 210-д) мають дещо більший бал, ніж рілля (52,23 і 51,74 відповідно), багаторічні насадження навпаки – менший (38,07 бали), що пояснює нижчу придатність для їх розміщення на цих ґрунтах (див. табл. 3).

Останнім етапом бонітетної оцінки сільськогосподарських культур є розрахунок середньозважених балів ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень. Середньозважений бал бонітету ґрунту є інтегральною оцінкою родючості ґрунту, яка визначається шляхом обчислення середнього значення оцінок якості різних частин поля, де кожній частині поля присвоюється своя вага (наприклад, площа цієї ділянки). Це дозволяє отримати більш точну характеристику ґрунту для всього поля чи району, а не лише для окремої точки [14]. Формула для розрахунку представлена нижче:

$$B = \frac{B_{гр1} * S_1 + B_{гр2} * S_2 + B_{гр3} * S_3 + \dots + B_{грn-1} * S_{n-1} + B_{грn} * S_n}{S_1 + S_2 + S_3 + \dots + S_{n-1} + S_n}, \text{ де}$$

B – середньозважений бал бонітету угіддя;

$B_{гр1}; B_{гр2} \dots B_{грn}$ – бал бонітету окремо взятої агрогрупи;

$S_1, S_2 \dots S_n$ – площі агрогруп.

За нашими розрахунками середньозважений бал бонітету ріллі на території Грибовицької сільської ради становить 38,54, що є доси-

ть невисоким показником. Однією з причин є наявність значних площ малопродуктивних сірих лісових ґрунтів, а також різного ступеня

змитих ґрунтів.

Середньозважений бал бонітету сіножатей є дещо меншим і становить 36,96. Причиною такого відносно низького балу може бути те, що основні площі сіножатей розміщені у межах тих агропромислових груп, які займають найменші площі у межах території дослідження (агрогрупи 141-д і 208-д), тому при розрахунках середньозваженого балу результат буде занижений.

Середньозважений бал бонітету пасовищ становить 37,44, що є середнім значенням між ріллею і сіножатями.

Найменший середньозважений бал серед усіх сільськогосподарських угідь у межах Грибовицької сільської ради є у ґрунтах під багаторічними насадженнями – 33,40 бали. Це пов'язано з незначною їхньою вагою у структурі земельних ресурсів території дослідження.

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Було проведено бонітетну оцінку сільськогосподарських угідь Північного старостинського округу Львівської територіальної громади, а саме на прикладі земель колишньої Грибовицької сільської ради. Встановлено, що ґрунтовий покрив цієї території є досить різноманітним. Тут поширені як автоморфні сірі і темно-сірі опідзолені, так і

гідроморфні лучно-болотні ґрунти, а також як незмиті ґрунти плакорних ділянок, так і слабо- і середньозмиті ґрунти схилених поверхонь.

Розрахунки балів бонітету ріллі показали, що незмиті відміни агропромислових груп мають більший бал бонітету, ніж змиті їх аналоги (із різницею до 25 балів), що є закономірним явищем. Наміті відміни дернових і опідзолених ґрунтів мають найбільші бали бонітету ріллі серед усіх агропромислових груп.

Розраховані бали бонітету сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень по агропромислових групах суттєво не відрізняються, за деякими винятками, від балів ріллі. Із отриманих таким чином даних можна зрозуміти, на яких ґрунтах варто закладати певні типи сільськогосподарських угідь, чи не варто. Середньозважені бали бонітету по сільськогосподарських угіддях показали, що найбільшими є бали ріллі, а найменшими – багаторічних насаджень.

Результати наших досліджень варто використовувати сільськогосподарськими підприємствами для оптимального розміщення сільськогосподарських угідь, при визначенні придатності ґрунтів для вирощування сільськогосподарських культур, а також при екологічній оцінці земель та організації екологічно безпечного землекористування.

Література:

1. Агрокліматичний атлас. К. : Урожай, 1964. 84 с.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2020. № 20.
3. Закон України «Про оцінку земель». Вісник Верховної Ради. 2004. № 15.
4. Канаш О. Бонітування ґрунтів у контексті сучасних земельних проблем. Генеза, географія та екологія ґрунтів: зб. наук. пр. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. С. 269–273.
5. Канаш О. П. Бонітування ґрунтів: пропонуються зміни, чого вони варті? Землепорядний вісник. 2008. № 5. С. 46–50.
6. Мартин А. Г., Осипчук С. О., Чумаченко О.М. Природно-сільськогосподарське районування України: монографія. К.: ЦП «Компринт». 2015. 328 с.
7. Медведєв В. В., Пліско І. В. Критерії, еталони і просторові одиниці в бонітуванні ґрунтів. Вісник аграрної науки. 2008. № 8. С. 9–15.
8. Медведєв В. В., Пліско І. В. Методичні рекомендації з бонітування ґрунтів України. Харків: ТОВ «Смугаста типографія». 2015. 100 с.
9. Медведєв В. В., Пліско І. В., Єршова К. Б., Бенцаровський Д. М. До нової концепції бонітування ґрунтів. Вісник аграрної науки. 2002. № 9. С. 13–18.
10. Методика бонітування ґрунтів України. К., 1992. 103 с.
11. Наконечний Ю. І. Бонітування ґрунтів: навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 85 с.
12. Оцінка земель: підручник. М. Г. Ступень, О. Я. Микула, С. С. Радомський та ін.; за заг. ред. М. Г. Ступеня. Львів: ТзОВ Ліга-Прес, 2012. 326 с.
13. Панас Р. М. Бонітування ґрунтів: навчальний посібник. Львів: «Новий Світ – 2000». 2020. 352 с.
14. Паньків З. Землекористування в Карпатському регіоні України: теорія, історія та сучасний стан. Монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 340 с.
15. Паньків З., Ямелинець Т. Нормативна грошова оцінка земель в Україні: навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2021. 344 с.
16. Смага І. С. Методологічні основи бонітетної оцінки ґрунтів та їх удосконалення. Ґрунтознавство. 2013. Вип. 14. №3-4. С. 63–75.
17. Тихенко О. В. Порівняльний аналіз методів бонітування ґрунтів України. Вісник харківського національного аграрного університету. 2009. Вип. 6. С. 33–37.
18. <https://lvivskaraya-rada.gov.ua/lvivskyy-rayon>.
19. Karlen D., S. Andrews, B. Wienhold, T. Zobeck. Soil quality assessment: past, present and future. Journal of integrated biosciences. 2008. № 6 (1). P. 3–14.
20. Toth G., Montanarella L., Rusco E. Soil quality in EU. Threats to Soil Quality in Europe. 2008. P. 11–19.

References:

1. Ahroklimatychnyi atlas. K. : Urozhai, 1964. 84 s.
2. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo umov obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia». Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2020. № 20.
3. Zakon Ukrainy «Pro otsinku zemel». Visnyk Verkhovnoi Rady. 2004. № 15.
4. Kanash O. Bonituvannia gruntiv u konteksti suchasnykh zemelnykh problem. Heneza, heohrafiia ta ekolohiia gruntiv: zb. nauk. pr. Lviv: Vydavnychi tsestr LNU imeni Ivana Franka, 2008. S. 269–273.
5. Kanash O. P. Bonituvannia gruntiv: proponuiutsia zminy, choho vony varti? Zemlevporiadnyi visnyk. 2008. № 5. S. 46–50.
6. Martyn A. H., Osypchuk S. O., Chumachenko O.M. Pryrodno-silskohospodarske raionuvannia Ukrainy: monohrafiia. K.: TsP «Kompriynt». 2015. 328 s.
7. Medvediev V. V., Plisko I. V. Kryterii, etalony i prostorovi odynytsi v bonituvanni gruntiv. Visnyk ahrranoi nauky. 2008. № 8. S. 9–15.
8. Medvediev V. V., Plisko I. V. Metodychni rekomendatsii z bonituvannia gruntiv Ukrainy. Kharkiv: TOV «Smuhasta typohrafiia». 2015. 100 s.
9. Medvediev V. V., Plisko I. V., Yershova K. B., Bentsarovskiy D. M. Do novoi kontseptsii bonituvannia gruntiv. Visnyk ahrranoi nauky. 2002. № 9. S. 13–18.
10. Metodyka bonituvannia gruntiv Ukrainy. K., 1992. 103 s.
11. Nakonechnyi Yu. I. Bonituvannia gruntiv: navchalno-metodychnyi posibnyk. Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 2015. 85 s.
12. Otsinka zemel: pidruchnyk. M.H. Stupen, O.Ia. Mykula, S.S. Radomskiy ta in.; za zah. red. M.H. Stupenia. Lviv: TzOV Liha-Pres, 2012. 326 s.
13. Panas R.M. Bonituvannia hruntiv: navchalnyi posibnyk. Lviv: «Novyi Svit – 2000». 2020. 352 s.
14. Pankiv Z. Zemlekorystuvannia v Karpatskomu rehioni Ukrainy: teoriia, istoriia ta suchasnyi stan. Monohrafiia. Lviv : Vydavnychi tsestr LNU imeni Ivana Franka, 2008. 340 s.
15. Pankiv Z., Yamelynets T. Normatyvna hrushova otsinka zemel v Ukraini: navchalnyi posibnyk. Lviv : LNU imeni Ivana Franka. 2021. 344 s.
16. Smaha I. S. Metodolohichni osnovy bonitetnoi otsinky gruntiv ta yikh udoskonalennia. Gruntoznavstvo. 2013. Vyp. 14. №3-4. S. 63–75.
17. Tykhenko O. V. Porivnialnyi analiz metodiv bonituvannia gruntiv Ukrainy. Visnyk kharkivskoho natsionalnogo ahrranoho universytetu. 2009. Vyp. 6. S. 33–37.
18. <https://lvivskaray-rada.gov.ua/lvivskyy-rayon>.
19. Karlen D., S. Andrews, B. Wienhold, T. Zobeck. Soil quality assessment: past, present and future. Journal of integrated biosciences. 2008. № 6 (1). P. 3–14.
20. Toth G., Montanarella L., Rusco E. Soil quality in EU. Threats to Soil Quality in Europe. 2008. P. 11–19.

Надійшла до редакції 11.03.2026 р.

Прийнята до друку 17.04.2026 р.

Опублікована 26.05.2026 р.

